

Стояновська Галина Михайлівна — кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник (1950–2020)

А. В. Гунчак

a_gunchak@ukr.net

Інститут біології тварин НААН,
вул. В. Стуса, 38, м. Львів, Україна

Стояновська Галина Михайлівна — кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, кваліфікований науковець у галузі фізіології, біохімії та живлення сільськогосподарської птиці. Основні напрями дослідження — з'ясування субстратних механізмів регуляції метаболічних процесів в організмі птиці; вивчення фізіолого-біохімічних закономірностей процесів травлення і засвоєння поживних речовин з раціонів птиці, що містять нетрадиційні зернові компоненти, і вплив на них екзогенних чинників; розроблення способів підвищення рівня трансформації поживних речовин кормів у продукцію — м'ясо і яйця.

Ключові слова: птиця, живлення, фізіологічні та біохімічні процеси травлення, м'ясо, яйця

Стояновська Галина Михайлівна належить до когорти вчених високого наукового і методичного рівня. Формування і зростання її як науковця відбулось в Інституті біології тварин НААН (Український НДІ фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин), де вона розпочала свою трудову діяльність у 1974 р. з посади старшого лаборанта лабораторії фізіологічних основ утримання тварин, а з 1984 до 1989 рр. — лабораторії білків і амінокислот, і пропрацювала у цій установі понад 40 років. Була на посадах наукового, старшого та провідного наукового співробітника. У період 1999–2005 рр. очолювала лабораторію фізіолого-біохімічних основ живлення птиці. Як завідувачці лабораторії, Галині Михайлівні вдалось згуртувати колектив однодумців. Велику частку співробітників становили молоді та амбітні люди. І саме Стояновська Г. М. була для них не просто керівником, а вчителем, наставником, методистом і взірцем працелюбності, наукового педантизму та інтелігентності. Досліди на птиці різних видів проводили як

в умовах віварію інституту, так і на виробництві. В цей період у лабораторії виконано низку дисертаційних робіт (Карпа І. В., Мартинюк У. А., Кирилів Б. Я., Галушак Л. І.), які були успішно захищені на спеціалізованих вчених радах.

У проведених комплексних дослідженнях Стояновській Г. М. вдалось вперше дослідити вплив сполук сульфору та силіцію за роздільного та сумісного згодовування

ремонтному молодняку курей-несучок на обмінні процеси в організмі, а також розвиток та функціональний стан щитоподібної залози, наднирників і яєчників. Експериментально було доведено, що добавка до стандартного комбікорму певних доз сульфату і метасилікату позитивно впливає на ріст і розвиток птиці.

Серед найвагоміших результатів фундаментальних досліджень, виконаних за участі Стояновської Г. М., — субстратні механізми регуляції метаболічних процесів в організмі птиці; фізіолого-біохімічні закономірності процесів травлення і засвоєння поживних речовин в організмі птиці за умови використання в раціонах, що містять нетрадиційні зернові компоненти, різної кількості і форм жиророзчинних вітамінів, ферментних препаратів, біомаси дріжджів (продуктів біологічно активних речовин) та мінеральних речовин; теоретичне обґрунтування концепції збільшення кількості йоду в раціонах птиці; закономірності перебігу метаболічних процесів в організмі та додаткового навантаження йодом; вплив на ембріональний і пост-ембріональний розвиток молодняку та особливості його трансформації у продукцію птахівництва; механізми стимуляції метаболічних процесів в організмі птиці за дії біогенних добавок; методи покращення харчової і біологічної якості птахівничої продукції за використання фітопрепаратів та природного сорбенту, збагаченого ліпідами; розроблення узагальнених моделей продуктивних циклів у динаміці та з'ясування провідних чинників стимуляції адаптогенних, продуктивних та генеративних можливостей організму птиці.

Вагомий внесок зроблено колективом науковців лабораторії за участі Галини Михайлівни в удосконалення системи живлення сільськогосподарської птиці. Особливо це стосується досліджень з ефективності використання у годівлі птиці нетрадиційної рослинної

Г. М. Стояновська
H. M. Stojanovska

сировини. Запропоновано рецептуру комбікормів для курей-несучок на основі ячменю, гороху, кормових бобів, ріпакової макухи, які забезпечують продуктивність і репродуктивну здатність птиці на рівні стандартних комбікормів за нижчої собівартості продукції на 7–10%. Розроблено низку способів, що гарантують: підвищення продуктивності сільськогосподарської птиці різних видів (кури, перепілки, гуси, качки, індики) та покращення якості птаховничої продукції; одержання збагаченої йодом продукції птахівництва; корекції імунного й антиоксидантного статусу та збереження гусенят у ранньому постнатальному періоді тощо.

Результати виконаних досліджень мають теоретичне і практичне значення; широко висвітлені у виступах на конференціях, з'їздах, симпозіумах, опубліковані у провідних журналах і збірниках. У науковому доробку вченої понад 200 наукових праць, з них 7 авторських свідоцтв, 5 методичних рекомендацій, 2 Технічних умов України, 5 Патентів та 3 книги.

Галина Михайлівна була дуже сильним методистом, завжди опановувала сучасні нові й оновлені методи досліджень, які використовуються в галузі біології, фізіології, біохімії, статистики, і поширювала їх серед молодих науковців.

Стояновська Г. М. із «золотою медаллю» закінчила середню школу. У 1972 р. — з відзнакою закінчила Львівський державний університет ім. Івана Франка за спеціальністю «біологія» (фізіологія людини і тварин). У 1988 р. — успішно захистила дисертацію та здобула звання кандидата біологічних наук. Беззаперечним є те, що її величезного багажу біологічних і загальних знань, вміння бачити перспективні напрями досліджень та знаходити альтернативні вирішення для їх реалізації, вміння аналізувати одержані результати вистачило б для виконання докторської дисертації. Однак вона не мала на меті написання своєї наукової роботи. Можливо, на це у неї просто не вистачало часу... Бо завжди була дуже щиросердною та доброзичливою, з легкістю допомагала і надавала необхідні консультації усім, хто потребував її високого рівня знань та вмінь. Втім, частка досвіду Галини Михайлівни відображена у захищених дисертаціях інших науковців, які, разом зі мною, завжди будуть з вдячністю пам'ятати про її фаховий і вагомий внесок.

Галині Михайлівні притаманні риси людини великої добропорядності, людяності, ширості. Не дивно, що унікальність її характеру полягала у вмінні забезпечити найвищу продуктивність своєї праці. Вона була надзвичайно цікавим співрозмовником, цікавою людиною. А ще вона володіла рідкісним даром вирішувати конфліктні ситуації спокійним лагідним тоном. Це велике мистецтво притаманне окремим, а можливо, навіть

лише «вибраним» людям... Вона цінувала людей не за звання, посади чи нагороди, а за їхні ділові якості, порядність, чесність. Поруч з нею працювалось дуже легко і комфортно. Озираючись назад, нині можу лише подякувати долі, яка дала мені можливість працювати, спілкуватися і товаришувати з Галиною Михайлівною.

Галина Михайлівна мала ще плани на майбутнє. Але підступна хвороба внесла свої корективи... Стояновська Г. М. відійшла у вічність 16 листопада 2020 р., похована у Львові на Янівському кладовищі.

Біографічна довідка

Стояновська Галина Михайлівна народилась 3 лютого 1950 р. в с. Кобиловолки Тербовлянського р-ну Тернопільської обл. У 1972 р. закінчила з відзнакою Львівський державний університет ім. Івана Франка за спеціальністю «біологія» (фізіологія людини і тварин); з 1974 по 1984 рр. — старший лаборант Науково-дослідного інституту фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин; у період 1984–1988 рр. — навчалась в аспірантурі (з відривом від виробництва) при цьому ж інституті; з 1988 по 1999 рр. — науковий та старший науковий співробітник, а з 1999 по 2005 рр. — завідувач лабораторії фізіології, біохімії та живлення птиці Інституту біології тварин НААН; 2005–2020 рр. — провідний та старший науковий співробітник цієї ж лабораторії. У 1989 р. успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: «Вплив сірки і кремнію на розвиток ендокринних залоз і показники вуглеводного обміну у ремонтного молодняку курей» (біологічні науки, 03.00.13 — фізіологія людини і тварин).

1. Andrejeva L, Gunchak A, Ratych I, Stojanowska G, Jaremko R, Borowiec F. Influence of reproductive hens diet on the carotenoids and fat-soluble vitamins A and E content in the incubated egg yolk, yolk sac and liver of chick embryos and chickens. *Roczniki Naukowe Zootechniki*, Nauka-Praktyce, Krakow, 2003; 17 (1): 163–166.
2. Karpa I, Ratych I, Stojanowska G, Andrejeva L. Influence of diet change on the antioxidant status and productivity of laying hens. *Ann. Anim. Sci.* 2004; 4 (2): 395–403.
3. Gunchak AV, Ratych IB, Andrejeva LV, Stojanowska GM, Sirko YM, Kyryliv BYa. Influence of diet change on lipid peroxidation, antioxidative defence system and vitamin A, E state in egg yolk of laying hens during incubation. XVIII International poultry symposium PB WPSA. 4–6 september 2006. *World's Poultry Sci. J.* 2006: 110–115.
4. Ratych IB, Gunchak AV, Stojanowska GM, Andrejeva LV, Kyryliv BY, Sirko YM. *Physiological and biochemical bases of poultry nutrition*. Lviv, 2007: 233 p.
5. Pasichna YuYa, Stojanowska GM, Stojanovsky VG. Adaptive changes hydrolytic enzymes of the pancreas chickens by changing diet feeding. *Scientific and technical bulletin of the Institute of Animal Biology and State research control institute of veterinary preparations and feed additives*. Lviv, 2008; 9(4): 88–92.

Halyna Stojanovska — Candidate of Biological Sciences, Senior Researcher (1950–2020)

A V. Hunchak
a_gunchak@ukr.net

Institute of Animal Biology of NAAS, 38 Vasyli Stus str., Lviv, 79034, Ukraine

Stojanovska Halyna was the candidate of biological sciences, senior researcher — qualified scientist in the physiology, biochemistry and nutrition of poultry. The main directions of research were finding substrate regulatory mechanisms of metabolic processes in the body of poultry; study patterns of physiological and biochemical processes of digestion and assimilation of nutrients in the body of poultry, and developing ways to increase the level of transformation of feed nutrients into products (meat and eggs).

Key words: poultry, nutrition, physiological and biochemical processes of digestion, meat, eggs.